

UDK 37

ISSN 2545 - 4439
ISSN 1857 - 923X

INTERNATIONAL JOURNAL

Institute of Knowledge Management

KNOWLEDGE

Scientific Papers

Vol. 40. 6.

HUMANITIES

KIJ

Vol. 40

No. 6

pp. 1009 - 1209

Skopje, 2020

KNOWLEDGE

INTERNATIONAL JOURNAL

**SCIENTIFIC PAPERS
VOL. 40.6**

June, 2020

**INSTITUTE OF KNOWLEDGE MANAGEMENT
SKOPJE**

KNOWLEDGE

International Journal Scientific Papers Vol. 40.6

ADVISORY BOARD

Vlado Kambovski PhD, Robert Dimitrovski PhD, Siniša Zarić PhD, Maria Kavdanska PhD, Venelin Terziev PhD, Mirjana Borota – Popovska PhD, Cezar Birzea PhD, Veselin Videv PhD, Ivo Zupanovic, PhD, Savo Ashtalkoski PhD, Zivota Radosavljević PhD, Laste Spasovski PhD, Mersad Mujevic PhD, Milka Zdravkovska PhD, Drago Cvijanovic PhD, Predrag Trajković PhD, Lazar Stosic PhD, Krasimira Staneva PhD, Nebojsa Pavlović PhD, Daniela Todorova PhD, Baki Koleci PhD, Lisen Bashkurti PhD, Zoran Srzentić PhD, Sinisa Opic PhD, Marija Kostic PhD

Print: GRAFOPROM – Bitola

Editor: IKM – Skopje

Editor in chief

Robert Dimitrovski, PhD

KNOWLEDGE - International Journal Scientific Papers Vol. 40.6

ISSN 1857-923X (for e-version)

ISSN 2545 – 4439 (for printed version)

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

President: Academic, Prof. Vlado Kambovski PhD, Skopje (N. Macedonia)

Vice presidents:

Prof. Robert Dimitrovski PhD, Institute of Knowledge Management, Skopje (N. Macedonia)

Prof. Sinisa Zaric, PhD, Faculty of Economics, University of Belgrade, Belgrade (Serbia)

Prof. Venelin Terziev PhD, University of Rousse, Rousse (Bulgaria)

Prof. Mersad Mujevic PhD, Public Procurement Administration of Montenegro (Montenegro)

Prof. Tihomir Domazet PhD, President of the Croatian Institute for Finance and Accounting, Zagreb (Croatia)

Members:

- Prof. Aleksandar Korablev PhD, Faculty of economy and management, Saint Petersburg State Forest Technical University, Saint Petersburg (Russian Federation)
- Prof. Azra Adjajlic – Dedovic PhD, Faculty of criminology and security, Sarajevo (Bosnia & Herzegovina)
- Prof. Anita Trajkovska PhD, Rochester University (USA)
- Prof. Anka Trajkovska-Petkoska PhD, UKLO, Faculty of technology and technical sciences, Bitola (N. Macedonia)
- Prof. Alisabri Sabani PhD, Faculty of criminology and security, Sarajevo (Bosnia & Herzegovina)
- Prof. Aneta Mijoska PhD, Faculty of Dentistry, University “St. Cyril and Methodius”, Skopje (N. Macedonia)
- Prof. Ahmad Zakeri PhD, University of Wolverhampton, (United Kingdom)
- Prof. Ana Dzumalieva PhD, South-West University “Neofit Rilski”, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Aziz Pollozhani PhD, Rector, University Mother Teresa, Skopje (N.Macedonia)
- Prof. Artan Nimani PhD, Rector, University of Gjakova “Fehmi Agani” (Kosovo)
- Prof. Branko Sotirov PhD, University of Rousse, Rousse (Bulgaria)
- Prof. Branko Boshkovic, PhD, College of Sports and Health, Belgrade (Serbia)
- Prof. Branimir Kampl PhD, Institute SANO, Zagreb (Croatia)
- Prof. Baki Koleci PhD, University Hadzi Zeka, Peja (Kosovo)
- Prof. Branislav Simonovic PhD, Faculty of Law, Kragujevac (Serbia)
- Prof. Bistra Angelovska, Faculty of Medicine, University “Goce Delcev”, Shtip (N.Macedonia)
- Prof. Cezar Birzea, PhD, National School for Political and Administrative Studies, Bucharest (Romania)
- Prof. Cvetko Andreevski, Faculty of Tourism, UKLO, Bitola (N.Macedonia)
- Prof. Drago Cvijanovic, PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism, University of Kragujevac, Vrnjacka Banja (Serbia)
- Prof. Dusan Ristic, PhD Emeritus, College of professional studies in Management and Business Communication, Novi Sad (Serbia)
- Prof. Darijo Jerkovic PhD, Faculty of Business Economy, University “Vitez”, (Bosnia & Herzegovina)
- Prof. Daniela Todorova PhD, “Todor Kableshev” University of Transport, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Dragan Kokovic PhD, University of Novi Sad, Novi Sad (Serbia)
- Prof. Dragan Marinkovic PhD, High health – sanitary school for professional studies, Belgrade (Serbia)
- Prof. Daniela Ivanova Popova PhD, Faculty of Public Health and Sport, SWU Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)

- Prof. Dzulijana Tomovska, PhD, Faculty of Biotechnical sciences, Bitola (N.Macedonia)
- Prof. Evgenia Penkova-Pantaleeva PhD, UNWE -Sofia (Bulgaria)
- Prof. Fadil Millaku, PhD, Rector, University “Hadzi Zeka”, Peja (Kosovo)
- Prof. Fatos Ukaj, University “Hasan Prishtina”, Prishtina (Kosovo)
- Prof. Georgi Georgiev PhD, National Military University “Vasil Levski”, Veliko Trnovo (Bulgaria)
- Prof. Halit Shabani, PhD, University “Hadzi Zeka”, Peja (Kosovo)
- Prof. Halima Sofradzija, PhD, University of Sarajevo, Sarajevo (Bosnia and Herzegovina)
- Prof. Haris Halilovic, Faculty of criminology and security, University of Sarajevo, Sarajevo (Bosnia and Herzegovina)
- Prof. Helmut Shramke PhD, former Head of the University of Vienna Reform Group (Austria)
- Prof. Hristina Georgieva Yancheva, PhD, Rector, Agricultural University, Plovdiv (Bulgaria)
- Prof. Hristo Beloev PhD, Bulgarian Academy of Science, Rector of the University of Rousse (Bulgaria)
- Prof. Hristina Milcheva, Medical college, Trakia University, Stara Zagora (Bulgaria)
- Prof. Izet Zeqiri, PhD, Academic, SEEU, Tetovo (N.Macedonia)
- Prof. Ivan Marchevski, PhD, D.A. Tsenov Academy of Economics, Svishtov (Bulgaria)
- Prof. Ibrahim Obhodjas PhD, Faculty of Business Economy, University “Vitez”, (Bosnia & Herzegovina)
- Doc. Igor Stubelj, PhD, Faculty of Management, Primorska University, Koper (Slovenia)
- Prof. Ivo Zupanovic, PhD, Faculty of Business and Tourism, Budva (Montenegro)
- Prof. Ivan Blazhevski, PhD, Institute for Sociological, Political and Juridical Research, Skopje (N.Macedonia)
- Prof. Ivan Petkov PhD, European Polytechnic University, Pernik (Bulgaria)
- Prof. Isa Spahiu PhD, AAB University, Prishtina (Kosovo)
- Prof. Ivana Jelik PhD, University of Podgorica, Faculty of Law, Podgorica (Montenegro)
- Prof. Islam Hasani PhD, Kingston University (Bahrein)
- Prof. Jamila Jaganjac PhD, Faculty of Business Economy, University “Vitez”, (Bosnia & Herzegovina)
- Prof. Jova Ateljevic PhD, Faculty of Economy, University of Banja Luka, (Bosnia & Herzegovina)
- Prof. Jove Kekenovski PhD, Faculty of Tourism, UKLO , Bitola (N.Macedonia)
- Prof. Jonko Kunchev PhD, University „Cernorizec Hrabar“ - Varna (Bulgaria)
- Prof Karl Schopf, PhD, Akademie fur wissenschaftliche forchung und studium, Wien (Austria)
- Prof. Katerina Belichovska, PhD, Faculty of Agricultural Sciences, UKIM, Skopje (N. Macedonia)
- Prof. Krasimir Petkov, PhD, National Sports Academy “Vassil Levski”, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Kamal Al-Nakib PhD, College of Business Administration Department, Kingdom University (Bahrain)
- Prof. Kiril Lisichkov, Faculty of Technology and Metallurgy, UKIM, Skopje (N.Macedonia)
- Prof. Krasimira Staneva PhD, University of Forestry, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Lidija Tozi PhD, Faculty of Pharmacy, Ss. Cyril and Methodius University, Skopje (N.Macedonia)
- Prof. Laste Spasovski PhD, Vocational and educational centre, Skopje (N.Macedonia)
- Prof. Larisa Velic, PhD, Faculty of Law, University of Zenica, Zenica (Bosnia and Herzegovina)

- Prof. Łukasz Tomczyk PhD, Pedagogical University of Cracow (Poland)
- Prof. Lujza Grueva, PhD, Faculty of Medical Sciences, UKIM, Skopje (N.Macedonia)
- Prof. Lazar Stosic, PhD, Association for development of science, engineering and education, Vranje (Serbia)
- Prof. Lulzim Zeneli PhD, University of Gjakova “Fehmi Agani” (Kosovo)
- Prof. Lisen Bashkurti PhD, Global Vice President of Sun Moon University (Albania)
- Prof. Lence Mircevska PhD, High Medicine School, Bitola, (N.Macedonia)
- Prof. Ljupce Kocovski PhD, Faculty of Biotechnical sciences, Bitola (N.Macedonia)
- Prof. Marusya Lyubcheva PhD, University “Prof. Asen Zlatarov”, Member of the European Parliament, Burgas (Bulgaria)
- Prof. Marija Magdinceva – Shopova PhD, Faculty of tourism and business logistics, University “Goce Delchev”, Shtip (N. Macedonia)
- Prof. Maria Kavdanska PhD, Faculty of Pedagogy, South-West University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Maja Lubenova Cholakova PhD, Faculty of Public Health and Sport, SWU Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Mirjana Borota-Popovska, PhD, Centre for Management and Human Resource Development, Institute for Sociological, Political and Juridical Research, Skopje (N.Macedonia)
- Prof. Mihail Garevski, PhD, Institute of Earthquake Engineering and Engineering Seismology, Skopje (N.Macedonia)
- Prof. Misho Hristovski PhD, Faculty of Veterinary Medicine, Ss. Cyril and Methodius University, Skopje (N.Macedonia)
- Prof. Mitko Kotovchevski, PhD, Faculty of Philosophy, UKIM, Skopje (N.Macedonia)
- Prof. Milan Radosavljevic PhD, Dean, Faculty of strategic and operational management, Union University, Belgrade (Serbia)
- Prof. Marija Topuzovska-Latkovikj, PhD, Centre for Management and Human Resource Development, Institute for Sociological, Political and Juridical Research, Skopje (N.Macedonia)
- Prof. Marija Knezevic PhD, Academic, Banja Luka, (Bosnia and Herzegovina)
- Prof. Margarita Bogdanova PhD, D.A.Tsenov Academy of Economics, Svishtov (Bulgaria)
- Prof. Mahmut Chelik PhD, Faculty of Philology, University “Goce Delchev”, Shtip (N.Macedonia)
- Prof. Marija Mandaric PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism, University of Kragujevac, Vrnjacka Banja (Serbia)
- Prof. Marina Simin PhD, College of professional studies in Management and Business Communication, Sremski Karlovci (Serbia)
- Prof. Miladin Kalinic, College of professional studies in Management and Business Communication, Sremski Karlovci (Serbia)
- Prof. Marijan Tanushevski PhD, Macedonian Scientific Society, Bitola (N. Macedonia)
- Prof. Mitre Stojanovski PhD, Faculty of Biotechnical sciences, Bitola (N.Macedonia)
- Prof. Miodrag Smelcerovic PhD, High Technological and Artistic Vocational School, Leskovac (Serbia)
- Prof. Nadka Kostadinova, Faculty of Economics, Trakia University, Stara Zagora (Bulgaria)
- Prof. Natalija Kirejenko PhD, Faculty For economic and Business, Institute of Entrepreneurial Activity, Minsk (Belarus)
- Prof. Nenad Taneski PhD, Military Academy “Mihailo Apostolski”, Skopje (N.Macedonia)
- Prof. Nevenka Tatkovic PhD, Juraj Dobrila University of Pula, Pula (Croatia)
- Prof. Nedžad Korajlic PhD, Dean, Faculty of criminal justice and security, University of Sarajevo (Bosnia and Herzegovina)
- Prof. Nonka Mateva PhD, Medical University, Plovdiv (Bulgaria)

- Prof. Nikolay Georgiev PhD, “Todor Kableshkov” University of Transport, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Nishad M. Navaz PhD, Kingdom University (India)
- Prof. Nano Ruzhin PhD, Faculty of Law, FON University, Skopje (N.Macedonia)
- Prof. Oliver Dimitrijevic PhD, High medicine school for professional studies “Hipokrat”, Bujanovac (Serbia)
- Prof. Paul Sergius Koku, PhD, Florida State University, Florida (USA)
- Prof. Primoz Dolenc, PhD, Faculty of Management, Primorska University, Koper (Slovenia)
- Prof. Predrag Trajkovic PhD, JMPNT, Vranje (Serbia)
- Prof. Petar Kolev PhD, “Todor Kableshkov” University of Transport, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Pere Tumbas PhD, Faculty of Economics, University of Novi Sad, Subotica (Serbia)
- Prof. Rade Ratkovic PhD, Faculty of Business and Tourism, Budva (Montenegro)
- Prof. Rositsa Chobanova PhD, University of Telecommunications and Posts, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Rossana Piccolo PhD, Università degli studi della Campania - Luigi Vanvitelli (Italy)
- Prof. Rumen Valcovski PhD, Imunolab Sofia (Bulgaria)
- Prof. Rumen Stefanov PhD, Faculty of public health, Medical University of Plovdiv (Bulgaria)
- Prof. Rumen Tomov PhD, Rector, University of Forestry, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Sasho Korunoski PhD, UKLO, Bitola (N.Macedonia)
- Prof. Snezhana Lazarevic, PhD, College of Sports and Health, Belgrade (Serbia)
- Prof. Stojan Ivanov Ivanov PhD, Faculty of Public Health and Sport, SWU Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Stojna Ristevska PhD, High Medicine School, Bitola, (N. Macedonia)
- Prof. Suzana Pavlovic PhD, High health – sanitary school for professional studies, Belgrade (Serbia)
- Prof. Sandra Zivanovic, PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism, University of Kragujevac, Vrnjacka Banja (Serbia)
- Prof. Shyqeri Kabashi, College “Biznesi”, Prishtina (Kosovo)
- Prof. Temelko Risteski PhD, Faculty of Law, FON University, Skopje (N. Macedonia)
- Prof. Todor Krystevich, D.A. Tsenov Academy of Economics, Svishtov (Bulgaria)
- Prof. Todorcka Atanasova, Faculty of Economics, Trakia University, Stara Zagora (Bulgaria)
- Doc. Tatyana Sobolieva PhD, State Higher Education Establishment Vadiym Getman Kiyev National Economic University, Kiyev (Ukraine)
- Prof. Tzako Pantaleev PhD, NBUniversity, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Violeta Dimova PhD, Faculty of Philology, University “Goce Delchev”, Shtip (N. Macedonia)
- Prof. Vojislav Babic PhD, Institute of Sociology, University of Belgrade (Serbia)
- Prof. Volodymyr Denysyuk, PhD, Dobrov Center for Scientific and Technological Potential and History studies at the National Academy of Sciences of Ukraine (Ukraine)
- Prof. Valentina Staneva PhD, “Todor Kableshkov” University of Transport, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Venus Del Rosario PhD, Arab Open University (Philippines)
- Prof. Vjollca Dibra PhD, University of Gjakova “Fehmi Agani” (Kosovo)
- Prof. Yuri Doroshenko PhD, Dean, Faculty of Economics and Management, Belgorod (Russian Federation)
- Prof. Zlatko Pejkovski, PhD, Faculty of Agricultural Sciences, UKIM, Skopje (N.Macedonia)
- Prof. Zivota Radosavljevik PhD, Faculty FORCUP, Union University, Belgrade (Serbia)
- Prof. Zorka Jugovic PhD, High health – sanitary school for professional studies, Belgrade (Serbia)

REVIEW PROCEDURE AND REVIEW BOARD

Each paper is reviewed by the editor and, if it is judged suitable for this publication, it is then sent to two referees for double blind peer review.

The editorial review board is consisted of 63 members, full professors in the fields 1) Natural and mathematical sciences, 2) Technical and technological sciences, 3) Medical sciences and Health, 4) Biotechnical sciences, 5) Social sciences, and 6) Humanities from all the Balkan countries and the region.

CONTENTS

THE SOCIAL POLICY FROM A CONTEMPORARY PERSPECTIVE.....	1023
Venelin Terziev	1023
Marin Georgiev.....	1023
A COMMUNICATION MODEL OF AUTHOR-READER RELATIONSHIP	1031
Sanja Adjaip-Veličkovski.....	1031
Sauda Nurković	1031
THE STRATEGY ON INNOVATION AND GOOD GOVERNANCE AT LOCAL LEVEL: THE EUROPEAN INSTRUMENT FOR IMPROVING THE QUALITY OF THE LOCAL GOVERNANCE	1037
Mariyana Anastasova – Tumbakova	1037
CONCEPT AND TYPES OF CRIMINAL SANCTIONS FOR JUVENILES IN THE REPUBLIC OF SERBIA	1043
Bilgaip Maznikar	1043
COMMON TRADITIONAL NORMS AGAINST LEGAL NORMS ON THE FAMILY PROPERTY INHERITANCE DISTRIBUTION BETWEEN GENDERS AMONG THE ALBANIANS OF NORTH MACEDONIA	1049
Lindita Neziri-Ceka	1049
Abdulla Azizi.....	1049
COMPARATIVE ANALYSIS OF MULTICULTURALISM IN PAPUA NEW GUINEA AND REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA	1055
Jordanka Galeva	1055
CRIME AGAINST THE STATE OF BOSNIA AND HERZEGOVINA AND ITS VICTIMS PRESENTED THROUGH PSYCHOLOGICAL FACTORS OF CORRUPT BEHAVIOUR	1063
Elvira Čekić.....	1063
Azra Adžajlić-Dedović	1063
Samira Hunček	1063
FEMICIDE – THE MOST EXTREME FORM OF VIOLENCE AGAINST WOMEN.....	1071
Albana Metaj-Stojanova	1071
DIPLOMATICS - THE BEST TOOL FOR PEACE PRESERVATION IN THE CONDITIONS OF CONTEMPORARY POLITICS	1077
Aneta Stojanovska-Stefanova.....	1077
Marija Magdincheva-Shopova.....	1077
DIPLOMACY FORCE AND FORCE DIPLOMACY AT THE CONFERENCE OF RAMBOUILLET	1085
Arnesa Sahiti.....	1085
ACTIVE MEASURES.....	1089
Artan Grubi.....	1089
HOW TO DO THE IT NETWORK AUDIT	1095
Besart Prebreza.....	1095
THE MARKETING ORIENTATION OF THE FOOD INDUSTRY	1101
Anastasija Dukoska	1101
INTERNET MANAGEMENT IN CREATION AND OPERATION OF BUSINESSES AND E- BUSINESS IN THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA	1105
Pavle Trpeski	1105
Vesna Korunovska.....	1105
CREATING NEW MARKET TRENDS UNDER THE INFLUENCE OF DIGITALIZATION AND INFORMATIZATION IN THE FOOD BUSINESS	1111
Katerina Dukoska	1111
Stojan Dukoski	1111

Anastasija Dukoska	1111
CRITICAL ENVIRONMENTAL VARIABLES AND THEIR IMPACT ON THE BUSINESS PERSPECTIVE.....	1115
Gazmore Rexhepi	1115
Shqipe Rrafshi	1115
MILLENNIALS AS A TARGET GROUP FOR THE FOOD COMPANIES	1119
Anastasija Dukoska	1119
FEAR AND ANXIETY DURING SOCIAL ISOLATION	1123
Jelena Jevtović	1123
Milenka Vraneš – Grujičić	1123
Stefan Grujičić	1123
Snežana Fatić.....	1123
AMBIVALENT FEELINGS AS A SIGN OF EMOTIONAL INSTABILITY	1129
Maria Dishkova	1129
STUDY OF THE MOMENT PHYSICAL CAPABILITIES OF THE CADETS SECOND YEAR FROM NATIONAL MILITARY UNIVERSITY “VASIL LEVSKI”	1137
Konstantin K. Stefanov.....	1137
STUDY OF THE PHYSICAL DEVELOPMENT AND PERFORMANCE OF RHYTHMIC GYMNASTICS COMPETITORS (11 YEARS OLD).....	1145
Kaloyana Krumova-Tsoncheva	1145
THE WORLD WITHOUT A BOOK	1151
Ana Stišović Milovanović	1151
MODAL VERBS IN THE INTERLANGUAGE OF MACEDONIAN LEARNERS OF ENGLISH ...	1157
Mateja Pipidjanoska	1157
USE OF MODAL VERBS IN ENGLISH AND MACEDONIAN ACADEMIC PAPERS	1161
Elena Arsovska.....	1161
UNITY AND DIFFERENCES IN THE NAME SYSTEM OF BULGARIANS: GEOGRAPHICAL ANALYSIS.....	1169
Neli Veselinova	1169
Veselin Boyadzhiev	1169
METONYMY AS A MEANS OF NOMINATION	1175
Albena Baeva.....	1175
POSTMODERN SPACES IN ALASDAIR GRAY’S <i>LANARK</i> AND PETER ACKROYD’S <i>HAWKSMOOR</i>	1179
Mureşan Dorel-Aurel.....	1179
THE LANGUAGE OF THE BIBLE	1187
Albena Baeva.....	1187
THOMAS HARDY: THE CONCEPT OF FAITHFULNESS IN LITERARY TRANSLATION.....	1195
Lenida Lekli.....	1195
LINGUISTIC TREATMENT IN THE SCRIPT OF THE FILM "LORD OF THE RINGS" - MORPHOLOGICAL FIELD ADVERBS AND ADJECTIVES.....	1201
Yllka R. Imeri	1201
THE RELATIONSHIP BETWEEN NESTINAR PRACTICES – MYSTICISM AND REALITY	1205
Desislav Mihaylov	1205

COMPARATIVE ANALYSIS OF MULTICULTURALISM IN PAPUA NEW GUINEA AND REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA

Jordanka Galeva

University Goce Delcev-Stip, Republic N. Macedonia, jordanka.galeva@ugd.edu.mk

Abstract: There are almost no ethnolinguistic homogeneous states in the world. Ethnic origin, language and even religion are the basic indicators for national identification. Belonging to a different ethnic and linguistic groups within a state gives it multicultural character.

According to the study of ethnic and cultural diversity made by James D. Fearon in 2003, Papua New Guinea is ranked number one of total of 160 countries on the List of Ethnic Fractionalization and Cultural Diversity. On the same list, in the region of Eastern Europe and the former USSR (which includes Yugoslavia and USSR), in terms of ethnic fractionalization, R.N. Macedonia is ranked on the eighth position with index of 0.535, i.e 72nd in the world. The diversity of countries in this study is based on "what people in the country identify as the most socially relevant to ethnic grouping". What is interesting about Papua New Guinea, it is also the country with the most spoken languages (840 languages), although only three are recognized as officially.

Taking in consideration the real situation of the two countries, we can notice that in both of them, there are populations with different languages, faith and ethnic origin, but there is also difference in the constitutional regulation regarding of how the nation-state is defined, the recognition of minority communities and the use of the languages.

The paper deals with comparison between the legal regulations regarding the multicultural issues in both countries. The aim of the research is to understand how the world's most diverse lingual country deals with their differences, whether the legal regulations are sustainable and whether there are common points of comparison with the Macedonian regulations.

Keywords: multiculturalism, languages, constitutional norms, Papua New Guinea, Republic N. Macedonia

КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА НА МУЛТИКУЛТУРАЛИЗМОТ ВО ПАПУА НОВА ГВИНЕЈА И РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Јорданка Галева

Универзитет Гоце Делчев – Штип, Република С. Македонија, jordanka.galeva@ugd.edu.mk

Резиме: Во светот скоро и да не постојат етнолингвистички хомогени држави. Етничкото потекло, јазикот и религијата се основните индикатори со кои луѓето ја идентификуваат својата национална припадност. Во рамките на една држава припадноста на населението на различни етнички и лингвистички групи, и ја дава на државата нејзината мултикултурна карактеристика.

Според една студијата за етничката и културна различност направена од James D. Fearon во 2003 година на Листата со резултати за етничка фракционализација и културна разновидност од 160 земји во светот Папуа Нова Гвинеја е на првото место со коефициент 1 по етничка фракционализација. На истата листа, во регионот Источна Европа и поранешна СССР (во која се вклучени и Југославија и СССР), Р.С. Македонија е рангирана на осмото место со индекс од 0.535, односно на 72-то место на светско ниво по етничка фракционализација. Различноста на државите во студијата се заснова на „она што луѓето во земјата го идентификуваат како општествено најрелевантно за етничко групирање,.. Она што е интересно за Папуа Нова Гвинеја е што таа се наоѓа и на првото место на држави со најмногу јазици, дури 840, иако за официјална употреба во државата се признаени само три.

Ако ја разгледаме реалната состојба на овие две држави, може да се увиди дека во секоја од нив живее население кое меѓусебно се разликува по етничкото потекло, јазикот кој го користи и религијата која ја практикува, но постои и разлика во уставните уредувања по основ на како се дефинира нацијата на државата, во однос на признавањето на млацинските заедници и јазиците кои се употребуваат.

Во трудот е направена компарација помеѓу правната регулатива во однос на мултикултурните прашања во двете држави. Целта на истражувањето е да се увиди како најразличната држава на светот се справува со својата различност, дали правната регулатива е одржлива и дали постојат заеднички точки за споредба со македонската регулатива.

Клучни зборови: мултикултурализам, јазици, уставна норматива, Папуа Нова Гвинеја, Република С. Македонија

1. ВОВЕД

Културната разновидност, според истоимената Универзална Декларација на Унеско претставува заедничко наследство на човештвото и истата треба да биде признаена и афирмирана во полза на сегашната генерација и на идните генерации кои доаѓаат. За именување на културната разноликост во рамките на мултикултурните општества се употребуваат различни термини. Во Папуа Нова Гвинеја која е најразнолика земја по население и по јазици, најчесто се употребува терминот културен диверзитет, додека во македонскиот случај културната различност е склопена во терминот мултикултурализам. Во трудот е направена компарација на уставната регулатива со цел да се види колку културниот диверзитет, односно мултикултуралноста се правно заштитени и како се промовираат.

2. ПАПУА НОВА ГВИНЕЈА

Независна држава Папуа Нова Гвинеја (ПНГ) се наоѓа на источната хемисфера на земјината топка во регионот Океанија. Нејзината територија од 462.840 km² се простира на источниот дел од островот Нова Гвинеја и на околу шестотини мали острови (меѓу кои архипелагот Бизмарк, архипелагот Луисадида, Тробријанс, островите Д'Ентракастиао и дел од островите Соломон, меѓу кои островот Бугенвил), сместени во водите на Тихиот океан. Историски наоѓаат нејзината територија била под британска и германска колонизација, јапонска окупација и под австралиска администрација. Во 1973 година добива автономија од австралиското администрирање, а на 16 септември 1975 година целосна независност. Поделена е на четири региони, во кои има 20 покраини под централната власт, главниот град како национален престолнински округ и регионот Бугенвил, кој од 1998 година е автономен, а чие население на крајот на 2019 година преку референдум се изјасни за независност. Владата на ПНГ сеуште се нема произнесено по добиените резултати. Според статистичките податоци од пописот спореден во 2011 година³⁸, на територијата на ПНГ живеат 7.275.324 жители кои припаѓаат на многубројни различни етнички заедници, односно племиња и кланови меѓу кои, меланезијци, папуани, негрито, микронезијци, полинезијци и други. Во светот, оваа држава покрај по етничката разновидност, препознатлива е по мултијазичноста. Според книгата на фактите на ЦИА³⁹, на нејзината територија се употребуваат 839 домородни јазици. Еден дел од овие јазици припаѓаат на австронезијската јазична фамилија (постојат околу 200 поврзани австронезијски јазици), а околу 550 јазици се неавстронезијски или папуански јазици и се користени од многу мали говорни заедници⁴⁰. Официјални јазици на државата се: Англискиот кој се употребува во институциите и трговијата, и два јазици за секојдневна употреба: Ток Писин познат и како Меланезиски (креолски јазик кои содржи домородни елементи, германски и најмногу англиски термини) и Хири Моту (од австронезијската фамилија, претставува упростен трговски јазик кој најмногу бил користен од луѓето кои живеат околу главниот град). Изборот на овие два јазици како *lingua franca* се должи на колонијалната историја. Со реформата во образованието од 1993 година⁴¹, во првите три години од основното образование воведена е програма за учење на мајчиниот јазик, односно јазикот кој се зборува во заедницата (племе/клан) со цел децата најпрвин да се опишменат на својот јазик, што ќе им помогне полесно да го научат и англискиот јазик. До 2001 година со имплементирање на оваа реформа во образовната програма се воведени 369 домородни јазици. Во однос на верската определност, според податоците на светската книга на факти, 64,3% од населението на ПНГ се протестанти (припаѓаат на различни протестантски подгрупи), 26% се римокатолици, 5,3% припаѓаат на други христијански вери, 1,4% се не-христијани, додека за 3,1% не е специфицирано. Земајќи ги во предвид горенаведените податоци во однос на етничката и јазична разновидност истите јасно ја отсликуваат мултикултуралната карактеристика на општеството во секој поглед, но иако оваа разновидност

³⁸ National statistical office Papua New Guinea, (01.05.2020) Retrieved from <http://www.nso.gov.pg/index.php/population-and-social/other-indicators>

³⁹ CIA World Factbook, (01.05.2020) Retrieved from <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/pp.html>

⁴⁰ Encyclopedia Britannica, (01.05.2020) Retrieved from <https://www.britannica.com/place/Papua-New-Guinea/Languages>

⁴¹ Language Elementary Syllabus (2015), Papua New Guinea, Department of Education, (01.05.2020) Retrieved from <http://www.education.gov.pg/quicklinks/elementary-syllabus/Language.pdf>

се споменува во Уставот на државата⁴², во истиот не постои експлицитно набројување на етносите, кланови, племиња или именување на многубројните јазици. Така на пример во точка 5 насловена: *Начините на Папау Нова Гвинеја*, во потточката 3 се вели: Признавањето на културната, трговска, етничка различност на нашиот народ е позитивна сила за промовирање на почитта и благодарноста кон традиционалниот начин на живот и култура, вклучувајќи го јазикот, во сите богатства и разновидности, напоменувајќи ја волјата да овие начини се применат динамично и креативно во задачите за развој. Во точката 2 од Уставот насловена: *Еднаковост и учество* се изразува втората цел која одредува сите граѓани да имаат еднакви можности да учествуваат и да бенефицираат од развојот на нивната земја, и оттука се апелира за: 1. еднакви можности за секој граѓанин да учествува во политичкиот, економскиот, социјалниот, религиозниот и културниот живот на земјата; и 2. креирање на политички структури кои дозволуваат ефикасно и значајно учество на нашите луѓе во тој живот и во поглед на богатата културна и етничка различност на нашиот народ, тие структури да обезбедат суштинска децентрализација на сите дејствија на власта. Во однос на јазикот во потточката 11 од втората точка на Уставот се одредува дека сите лица и владини тела треба да настојуваат да постигнат универзална писменост на Писин, Хири Мото или на англиски јазик и во "tok ples" or "ita eda tano gado". Одредби во кои се споменуваат јазиците се содржани во точка 67 според која за добивање на државјанство по натурализација (освен ако се нема физичка или ментална попреченост), кандидатот мора да го зборува и разбира Писин или Хири Моту јазик или народниот јазик (дијалект), доволно колку за нормални разговорни цели; Покрај ова во точка 37 и 42, се одредува дека во судски постапки или при апсење, лицата ќе бидат информирани на јазиците кои ги разбираат или ќе им се обезбеди преведувач. Во однос на религијата во Точка 45 насловена *Слобода на свест, мисла и религија*: се одредува дека секој човек има право на слобода на свест, мисла и религија и дека практикувањето на религијата и верувањето, вклучувајќи ја и слободата на манифестирање и пропагирање на сопствените религија и верување, нема да се меша во слободата на другите. Она што единствено се издвојува по религиска основа е христијанскиот принцип кој како што се вели во Преамбулата од Уставот и понатаму ќе се пренесува на идните генерации. Христијанската црква е присутна на овие простори уште пред создавање на независна држава ПНГ. Христијанските мисионери пристигнуваат уште во текот на 19-тиот век, со цел да му помогнат на домородното население да изгради своја домородна црква. Освен оваа улога, црквата има голем придонес и во развојот на здравството, образованието и земјоделскиот сектор. Може да се каже дека црквата како институција е најголемата формална организација која е масовно следена и има широк капацитет на етничка и кланска лојалност⁴³. Земајќи ги во предвид сите овие одредби за различните култури и јазици интересно е што Уставот овие разноликости ги обединува во една нација. Имено Преамбулата на највисокиот акт на државата започнува со зборовите: Ние, народот на Папау Нова Гвинеја изворот на уставот: обединети во една нација; оддаваме почит на сеќавањата на нашите предци, изворот на нашата сила и потекло на нашето комбинирано наследство; ги признаваме достојните обичаи и традиционални мудрости на нашиот народ кои се предаваат од генерација на генерација. Ветуваме дека ќе се чуваме и ќе им ја пренесеме нашата благородна традиција и Христијанскиот принцип кои сега се наши, на оние што ќе дојдат после нас; Со авторитет на нашите својствени права како антички, слободни и независни луѓе, ние народот, ја основаме оваа суверена нација и изјавуваме по водство на Господовата рака дека сме Независна Држава Папау Нова Гвинеја. Во Уставот се набројани и националните симболи на државата, а тоа се: националното знаме, националниот амблем, националното мото, национален жиг и националната химна. Рајската птица се наоѓа, како на амблемот, така и на знамето, како и на банкнотите, додека националното мото е „Единство во различностите,“. Оттука културниот диверзитет станува клучен фактор за националниот идентитет. Последователно во уставот се набројани и основните права за еднаковост по пол, по боја на кожа, вера или верување, еднаковост на племињата или клановите, политички партии, по потекло и во однос на расата. Во точка 55 насловена *Еднаковост на граѓаните*, се одредува дека предмет на Уставот е да сите граѓани имаат исти права, привилегии, обврски и должности без разлика на расата, племето, местото на потекло, политичката ориентираност, боја, верување, религија и пол. Во однос на тоа како сета оваа различност се управува или менаџира, нема стирктини правила. Во рамките на општеството има сеуште некои поделби кои се останати од претходно, како на пример во согласност со старите колонијални гранци односно папуанци versus

⁴² Constitution of Papua New Guinea (03.05.2020) Retrieved from https://www.constituteproject.org/constitution/Papua_New_Guinea_2014.pdf?lang=en

⁴³ Dickson-Waiko, A. (2003) Civil Society and nation building D., Kavanamur, C., Yala, Q., Clements. (Ed.). Building a nation in Papua New Guinea, views of the post-independence generation, (pp.247-268). Retrieved from https://openresearch-repository.anu.edu.au/bitstream/1885/128833/1/Building_a_Nation_in_Papua_New_Guinea.pdf

новогвинејци; потоа постојат современите регионални етнички поделби на Јужен регион, Планински, Островски и Момасе регионот, како и поделба по културни специфични групи односно, Мотуанс, Толаис, Тробриандс, Чимбус, Хагнес, Тарис, Маркамас, итн⁴⁴. Ваквиот културен диверзитет уште од самите почетоци на независноста се надминувал преку образованието, социјалната интеракција и комнукација. Имено во постколонијалниот период папуаните и новогвинејците биле приморани да работат заедно на плантажите што им овозможило меѓусебни средби, комуникација и запознавање на културата на другиот преку, користење на двата народни јазици; етничкиот регионализам се воведува во школите преку спортот, празниците, заедничките асоцијации, и социјални настани каде луѓето може да ја истакнат својата култура преку танците на пример; додека на Тробријандси, Толаис, Мотоаанс, Чимбус и на сите други им биле дадени еднакви можности на празнување за да ги задржат своите идентитети, преку танцови, песни и други културни ставки⁴⁵. За промоција на сето ова уште во 1974 година донесен е Акт за национален културен развој кој предвидува формирање на институции и совет за промоција за развојот на традиционалната култура на домородното население. Овој Совет подготвувал програма за рекламирање и информирање на целото население на ПНГ во врска со сите аспекти на домородните култури. Покрај ова владата носи директива за усвојување на Декларацијата за национален ден на облеката (носија) позната како *Тоана ден* и директива за сите училишта да изберат еден ден од неделата кој ќе биде ден на Култратата. На 26 април 1976 година тогашниот прв министер на ПНГ декларира дека петок ќе биде денот на националната носија познат како Тоана ден, со цел да се окуражи и промовира гордоста на националниот идентитет и култура. Не постојат правила каква треба да биде националната носија, ниту пак било обавезно нејзиното носење. Било оставено на самиот народ да го промовира неформално она што смета дека треба да биде препознатливо како национална носија, а секој понеделник во весниците било публикувано како луѓето биле облечени на Тоана денот.

3. РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Република Северна Македонија (С.Македонија) се наоѓа во југоисточниот дел на Европа, на Балканскиот полуостров. Како државна единка се создава на 2 август 1944 година, во рамките на југословенската федерација, а од 1991 година е независна држава конституирана како национална држава на македонскиот народ, во која се обезбедува целосна граѓанска рамноправност и трајно сожителство на македонскиот народ со Албанците, Турците, Ромите, Власите и другите националности кои живеат во неа⁴⁶. Оваа содржина на Преамбулата на Уставот од 1991 година беше изменета врз основа на Охридскиот Рамковен договор од 2001 година чија основа беше промоција на мултикултуралниот карактер на македонското општество. Новата содржина на преамбулата промовираше дека македонската држава е конституирана од граѓаните на Република Македонија, истакнувајќи го на тој начин граѓанскиот елемент а, во продолжение, објаснуваше кои се граѓаните на Републиката, односно која е нивната етничка припадност: македонскиот народ и делови од албанскиот, турскиот, српскиот, ромскиот, влашкиот, бошњачкиот народ и други делови од народи кои живеат во Македонија. Во 2002 година беше направен попис на населението кој меѓудругото беше неопходен за точно спроведување на Охридскиот рамковен договор. Според податоците од овој попис⁴⁷, од вкупно население од 2,022,547 жители, 64,18% се изјасниле како Македонци, 25,17% како Албанци, 3,85% како Турци, 2,66% како Роми, 1,78% како Срби, 0,84% како Бошњаци, 0,48% како Власи и 1,04% припадници на други етнички заедници. Последната измена која ја претрпи преамбулата, направена во 2019 година, вовеле нова ставка во името на државата (амандман 33) и предвиде бришење на на зборовите „кои живеат во нејзините граници“ (амандман 34) и оттука финалната содржина на Преамбулата денес гласи: „Граѓаните на Република Северна Македонија, македонскиот народ, дел од албанскиот народ, турскиот народ, влашкиот народ, српскиот народ, ромскиот народ, бошњачкиот народ и други,“. Во однос на јазикот на државата во членот 7 од Уставот од 1991 година се одредуваше дека официјалниот јазик на државата и во

⁴⁴ Simet J. And Iamo, W. (1992) *Cultural diversity and the United Papua New Guinea*, Discussion paper n.64 Retrieved from https://pngnri.org/images/Publications_Archive/IASER_DP_64.pdf

⁴⁵ Ibid.

⁴⁶ Устав на Република Северна Македонија, (05.05.2020) Retrieved from <https://www.sobranie.mk/ustav-na-rm.nspix>

⁴⁷ *Попис на населението, домаќинствата и становите во РМ, 2002* (05.05.2020) <http://www.stat.gov.mk/PrikaziPoslednaPublikacija.aspx?id=54>

меѓународните односи е македонскиот јазик и неговото кирилично писмо додека со амандманот 5 од 2001, покрај овој јазик како службен јазик (чија употреба се законски уредена) се вовеле и оној јазик што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните. Според податоците од пописот од 2002 година, во однос на мајчиниот јазик на населението, 66,49% од населението како мајчин јазик го користи македонскиот јазик, 25,12% албанскиот јазик, 3,55% турскиот јазик, 1,9% ромскиот јазик, 1,22% српскиот јазик, 0,42% босанскиот јазик, 0,34% влашкиот јазик, додека 0,95% од населението како мајчин јазик користи некој друг јазик. Врз основа на етничките и јазични податоци и новиот Закон за територијална организација на локалната самоуправа на РМ, беше направена нова поделба на општинските граници со цел формирање на локални мултикултурни средини. Во согласност со ОРД се донесе и Закон за употреба на знамињата на заедниците во Македонија, а со најновиот Закон за употреба на јазиците се предвидува дека книжните и кованиците пари, како и поштенските марки ќе содржат симболи што го претставуваат културното наследство на граѓаните што го зборуваат македонскиот јазик и неговото кирилско писмо и јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните. Во однос на религијската вероисповест, податоците од пописот покажаа дека 64,78% од вкупното население се изјасниле како православни христијани, 33,33% како муслимани, 0,35% како католици, 0,03% како протестанти, додека 1,52% од населението се идентификувале со некоја друга религија или воопшто не се идентификувале врз верска основа. Слободата на вероисповест и слободно и јавно изразување на верата, поединечно или во заедница со други, е загарантирана со член 19 кој исто така гарантираше и еднаквост на верските заедници и религиозни групи со Македонската православна црква, а од 2001 година членот е дополнет со набројување и на Исламската верска заедница во Македонија, Католичката црква, Евангелско-Методистичката црква, еврејската заедница и други верски заедници и религиозни групи. Членот 48 од Уставот, кој е целосно посветен на заедниците, гарантира право на слободно изразување, негување и развивање на својот идентитет и националните особености, а Републиката се обврзува да ја гарантира заштитата на етничкиот, културниот, јазичниот и верскиот идентитет на сите заедници. Во однос на промоцијата на различноста беше донесен и Закон за измена на Законот за празниците на Република Македонија, со кој се воведоа нови празници. Така на пример покрај државните празници, празници на републиката се православните Божиќ и Велигден и исламскиот Рамазан Бајрам; потоа празници кои ги слават само за православните верници (Бадник, Водици, Велики петок пред Велигден, Голема Богородица, Духов ден) празници кои ги слават католиците (Првиот ден на Божиќ, Вториот ден на Велигден, Празникот на сите светци), празник кој го слават муслиманите (Курбан Бајрам) и празникот на евреите (Првиот ден на Јом Кипур). Покрај овие, секоја од немнозинските заедници имаат свој празник во кои спаѓаат: Денот на албанската азбука, Денот на настава на турски јазик, Свети Сава, Меѓународниот ден на Ромите, Националниот ден на Власите и Меѓународниот ден на Бошњациите.

4. КОМПАРАЦИЈА НА МУЛТИКУЛТУРАЛИЗМОТ ВО ДВАТА СЛУЧАИ

Земајќи ја во предвид уставната регулатива на двете држави може да се донесат неколку заклучоци во однос на мултикултуралоста, нејзината промоција, градење на заеднички идентитет, истакнување на различностите, а истовремено консолидација на единството. Тргувајќи од конститутивниот елемент на државата и во двата случаи, уставот се заснова на граѓанскиот принцип иако во папуановагвинејскиот случај за конституент на државата се користи терминот народ, додека во македонскиот случај тоа се граѓаните на Македонија, односно народи и делови од народи. Разликата е во тоа што во првиот случај не постои етничка идентификација на народот и оттука под терминот народ се подразбира целото население на државата, без да се истакнува нивната етничка разноликост. Земајќи ја во предвид бројноста на етничките заедници, односно племиња и кланови, горенаведеното е и разбирливо. Во однос на македонскиот случај имаме основа на граѓански принцип кој сепак етнички е обоен. Преку содржината на Преамбулата всушност се уочува која е етничката припадност на граѓаните на Македонија. Друга разлика помеѓу двата случаи е истакнувањето на големината на различните етнички заедници. Во македонскиот случај најголемата етничка заедница е македонскиот народ, додека другите помали заедници се дефинираат како делови од народи. Потоа, доколку како основни елементи за дефиниција за етничка група ги земеме етничкото потекло, религијата, културата, јазикот во Македонија уставно се разликуваат 7 етнички групи, но земјаќи во предвид дека еврејската заедница е споменета во членот 19 од Уставот, а покрај ова законот за празници одредува празник и за евреите, на овој етнички диверзитет може да се додадат и самите евреји, како и египќаните и други етнички заедници кои живеат во Македонија. Во случајот на ПНГ имаме сосема различна ситуација. Во нација со над 7 милиони жители каде растот на населението е константен (од 1980 до 2011 година населението е зголемено за повеќе од 3 милиони жители, а денес се проценува дека има скоро 9 милиони) не се издвојува некоја посебно поголема етничка група. Кога се зборува за етничност во овој контекст, во предвид може да се земе мешавината од социо-биолошките белези (раса, племе и јазик) кои се сметаат за

примордијалистички и оние поврзани со конструктивизмот, односно конструктивниот идентитет кој е резултат на надворешни притисоци и стимулации. Заради географскиот фактор, и многубројни планини и долини, во ПНГ многу од етничките гурпи се развивале во изолација. На пример од двете страни на една планина може да живеат луѓе кои зборуваат сосема различни јазици. Проценката за бројот на одвоени „политички единици,, (кланови) се движи од 2.000 до 18.000, а доколку се употребува една поширока единица како онаа на племенската заедница (линеарно или поврзано групирање) може да се дојде до уште по фрагментирано општество, односно по 2.500 членови на едно племе⁴⁸. Во однос на големината на заедниците во Македонија, пописот ја покажа големината на секоја заедница, а амандманите од 2001 година во Уставот го воведоа терминот немнозински заедници со која се прави дистинкција помеѓу македонците кои се најбројни и останатите. Помеѓу немнозинските заедници пак има поделба и врз основа на јазикот, (најмалку 20% и помалку од 20%, како што е погоре објаснато). Во Папуа Нова Гвинеја нема стриктна поделба по големина на племенските и клански заедници, затоа што се многубројни. Исто така не се јавува и уставна поделба врз основа на јазикот, затоа што иако се зборуваат над 800 јазици, како официјални се употребуваат само три јазици. Секоја заедница во своето опкружување го користи својот јазик, а за општата комуникација користи еден од официјалните кои всушност се инструмент да се преминаат лингвистичките бариери. Во македонскиот случај имаме еден официјален јазик на државата и за меѓународните односи, додека втор службен јазик е оној кој е зборуван од најголемата немнозинска заедница (албанскиот) како што тоа го уредува законот, додека останатите јазици може да бидат службени, онаму каде се зборувани од најмалку 20% од граѓаните. Тенденцијата е промовирање и поширока употреба на сите јазици кои се зборувани од страна на населението како во образованието така и во јавните институции на локално ниво. Разликата во двата случаи се однесува на тоа што во македонскиот случај, службеноста на јазиците на сите уставно признаени немнозински заедници е уставно и законски уредена, додека во папуановагвинејскиот не постои формалност за употреба на јазиците на сите заедници. Народните јазици се употребуваат само во рамките на заедницата, односно во приватната сфера, додека во училиштата се воведени за да се олесни совладувањето на англискиот јазик кој се употребува во подоцнежните години од образованието. Повторно и во овој случај многубројноста на јазиците не би можело да дозволи службена употреба на сите јазици. Друга разлика која произлегува од компарацијата направена во овој труд се однесува на религијата. И во двата случаи уставното уредување дозволува слободно пропагирање и практикување на верата, со тоа што во папуановагвинејскиот случај Христијанството е верата која се промовира, додека во македонскиот случај заради различната верска припадност на населението, амандманите од 2001 покрај Православната црква која има најмногу верници ги споменува и другите верски заедници, со што го промовира мултиконфесионалниот карактер на населението. Во случајот со ПНГ и покрај широката палета на култури, она што е заедничко е христијанството. Најглемиот дел од населението се христијани иако од различни подгрупи.

Во однос на промоција на различноста во јавната сфера и во двата случаи имаме примери кои јасно ја одразуваат мултикултурната карактеристика на општеството. Во македонскиот случај тоа се одразува преку истакнување на македонското знаме кое е државно знаме и знамињата и симболите на етничката заедница во општините каде се мнозинство, преку употреба на јазикот на немнозинските јазици во институции, документи, постапки, како и во образованието. Во случајот со ПНГ, секое племе, клан слободно го употребува својот јазик, своите обичаи и може да го учи својот јазик во првите години од основното образование. Културниот диверзитет на ова општество јасно се препознава и на националните банкноти и монети кои содржат племенски карактеристики кои се дел од културното богатство на оваа земја. Симболот на државата кој покрај на банкнотите, го има и на знамето, е рајската птица чие значење е обединетост. Покрај оваа птица, банкнотите содржат и други животни (глава од дива свиња) и растенија (палма), племенски маски од различни краишта на државата, ѓердани од школки, бразлетни од желкин оклоп, ликот на политичкиот поборник за независност Michael Somare, дизајн и шари од парламентарната зграда, симболи на модерна економија и ред други. Сите овие симболи ја отсликуваат папуановагвинејската реалност. Во однос на ваквото отсликување на културниот диверзитет од неодамна во Македонија со Законот за употреба на јазиците се воведоа член со кој се одредува дека банкнотите и поштеските марки ќе содржат симболи кои претставуваат културното наследство покрај на македонците и на албанците.

⁴⁸ Reilly B. (2008) Ethnic conflict in Papua New Guinea, *Asia Pacific Viewpoint*, Vol. 49, No. 1, April, (pp.12-22)
<https://doi.org/10.1111/j.1467-8373.2008.00357.x>

5. ЗАКЛУЧОК

Земајќи го предвид сето она што беше изнесено во врска со ПНГ може да се каже дека Уставот јасно го промовира граѓанскиот принцип и демократските норми, но тоа што е поинтересно е што тој граѓански принцип е составен од еден грст различности. Имено и самото мото за градење на националниот идентитет во ПНГ е различностите да се соединети во единство, што значи културниот диверзитет е основниот фактор за градење на националниот идентитет. Целото население без разлика на различните култури се сплотени во она што се вика народ на ПНГ, секој е слободен да ја практикува својата култура и обичаи, да го зборува својот јазик и практикува религијата. За меѓусебна комуникација олеснително е што може да се употребуваат трите официјални јазици. Единствено заедничко во кое скоро сите се исти е нивната христијанска вера и истата, Уставот предвидува и „заповеда“, да се пренесува. Единството во една нација може да се должи на следното: заедничкиот христијанскиот елемент; непостоењето на големо отскокнување во бројноста помеѓу различните етнички/племенски/клански групи, (што не дозволува доминантност на едни во однос на други); издвоеноста на три официјални јазици од мноштвото постоечки е инструмент кој ја олеснува комуникацијата; и конечно граѓанскиот принцип на Уставот кој на еднаков начин сите ги прави конституенти на народот на ПНГ. Во македонскиот случај, инсистирањето на службена употреба на сите јазици на заедниците, ако се спореди со папуановагвинејскиот случај, е далеку од практично. Посебноста може да се промовира во приватната сфера, додека во јавната сфера би било подобро доколку се водиме од практичноста. Употребување на сите јазици во јавната сфера го разленува и фрагментира општеството, а тоа води, како до отежнување во целата администрација, така и до меѓусебно оддалечување. Друга одлика која го прави македонското општество уште порасчленето е службената употреба на симболи кои го одразуваат идентитетот на заедниците. Употреба на одредени делови од територијата на Македонија, на знамиња на заедниците кои се воедно државни знамиња на други држави, не допринесува до градење на заеднички идентитет, туку само ја нагласува различноста и одвоеноста на едни од други. За жал македонскиот случај сеуште претставува пример на поделено општество во кое ниту постојат политики за изградба на заеднички идентитет, ниту „Единство во различноста,“. Папуа Нова Гвинеја е добар пример дека различноста не мора да биде промовирана во јавната сфера или да биде службена, за да преживее и да претставува конститутивен елемент на државата.

ЛИТЕРАТУРА

- Constitution of Papua New Guinea (03.05.2020). Retrieved from https://www.constituteproject.org/constitution/Papua_New_Guinea_2014.pdf?lang=en
- Устав на Република Северна Македонија, (05.05.2020). Retrieved from <https://www.sobranie.mk/ustav-na-rm.nspix>
- Dickson-Waiko, A. (2003). Civil Society and nation building D., Kavanamur, C., Yala, Q., Clements. (Ed.). Building a nation in Papua New Guinea, views of the post-independence generation, (pp.247-268). Retrieved from https://openresearch-repository.anu.edu.au/bitstream/1885/128833/1/Building_a_Nation_in_Papua_New_Guinea.pdf
- Fearon D. J. (June, 2003). Ethnic and Cultural Diversity by Country, *Journal of Economic Growth*, Vol. 8, No. 2, pp. (pp.195-222), Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/40215943?origin=JSTOR-pdf&seq=1>
- Hayward-Jones, J., (March, 2017). *The future of Papua New Guinea, old challenges for new leaders, analyses*, Australia Lowy Institute for international policy, Retrieved from https://www.lowyinstitute.org/sites/default/files/future-of-papua-new-guinea1_0.pdf
- Hirokuni Tateyama, (2016). Ritual of Superiority: Tolai Tubuan Performance at the National Mask Festival in Papua New Guinea, *Le Journal de la Société des Océanistes (jsa)*, 142-143 | 2016, *Du corps à l'image. La réinvention des performances culturelles en Océanie*, (pp. 21-36), <https://doi.org/10.4000/jsa.7550>
- Palmer, B. (Ed). (2018). Language families of the New Guinea area, in *The Languages and Linguistics of the New Guinea Wol.4, A Comprehensive Guide*, B. Palmer, (ED.) (pp.1-16) Retrieved from https://books.google.mk/books?id=v2VCDwAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=it&source=gb_s&summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
- Reilly B. (2008). Ethnic conflict in Papua New Guinea, *Asia Pacific Viewpoint*, Vol. 49, No. 1, April, (pp.12-22) <https://doi.org/10.1111/j.1467-8373.2008.00357.x>
- Simet, J. & Iamo, W. (1992). *Cultural diversity and the United Papua New Guinea*, Discussion paper n.64 Retrieved from https://pngri.org/images/Publications_Archive/IASER_DP_64.pdf
- CIA World Factbook, (01.05.2020). Retrieved from <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/pp.html>

- Civil society briefs, Papua New Guinea*, (07.05.2020). Retrieved from <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/173264/csb-papua-new-guinea.pdf>
- Encyclopaedia Britannica*, (01.05.2020). Retrieved from <https://www.britannica.com/place/Papua-New-Guinea/Languages>
- Language Elementary Syllabus* (2015). Papua New Guinea, Department of Education, (01.05.2020) Retrieved from <http://www.education.gov.pg/quicklinks/elementary-syllabus/Language.pdf>
- National statistical office Papua New Guinea, (01.05.2020). Retrieved from <http://www.nso.gov.pg/index.php/population-and-social/other-indicators>
- Papua New Guinea 2017 international religious freedom report*, (07.05.2020) Retrieved from <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2019/01/Papua-New-Guinea-2.pdf>
- Попис на населението, домаќинствата и становите во РМ, 2002* (05.05.2020). Retrieved from <http://www.stat.gov.mk/PrikaziPoslednaPublikacija.aspx?id=54>